

УСТУПНАЕ СЛОВА

Нумар часопіса, які чытач трымае ў руках, прысвечаны гісторыі Гародні. Можна з упэўненасцю сцвердзіць, што гэта чарговы крок у карпатлівых даследаваннях. Чарговае, але, натуральна, не апошняе слова.

Першыя працы па гісторыі горада з’явіліся яшчэ ў першай палове XIX ст. Іх адметнай рысай было выкарыстанне шматлікіх легенд ці паданняў, скажэнне гістарычных фактаў і неабгрунтаваныя здагадкі. Лагічным наступствам гістарычнага першапраходніцтва было стварэнне шматлікіх міфаў, якія замацаваліся ў гістарычнай думцы і надалей жывуць сваім жыццём. Нельга не заўважыць, што ў XX ст. гарадская праблематыка паступова зрушылася з месца, але толькі дзякуючы археалагічным напрацоўкам, якія нечакана прыдчынілі заслону гісторыі старадаўняй Гародні. Чаго нельга сказаць пра комплексны характар яе вывучэння.

Адна з прычын такога стану вынікае з недавальняльнага стану выкарыстання архіўнай спадчыны горада. Наступная прычына бачыцца ў анахронічных падыходах беларускай афіцыйнай навукі, што дагматычна ўспрымае гарадскую праблематыку выключна як краязнаўчую, не дапускаючы тым самым думкі пра магчымасць грунтоўных даследаванняў гэтай тэматыкі.

Менавіта таму гісторыя Гародні апісана пераважна ў працах агульнага плана, якія вызначаюцца павярхоўнасцю асвятлення той ці іншай праблематыкі, механічным, бязладным награвашчваннем фактаў ці нявыверанасцю матэрыялаў. І гэта нягледзячы на факт, што ў еўрапейскай навукі дамінуюць абсалютна іншыя метадалагічныя падыходы, якія характарызуюцца аналітычным падыходам да гарадскіх даследаванняў.

Не выклікае сумнення той факт, што з прычыны катастрофічнага адставання беларускіх гарадскіх даследаванняў на фоне здабыткаў еўрапейскіх гістарычных школ пільная патрэба ў вывучэнні гісторыі горада наспела даўно.

Трэба спадзявацца, што дадзены том запоўніць пэўныя прагалы, дакладаючыся да рэканструкцыі аб’ектыўнай гістарычнай панарамы гарадскога жыцця Гародні.

Першы тэматычны блок знаёміць з гісторыяй навачаснай Гародні: асяродзем архітэктараў XVIII ст., якія ўзводзілі барочныя касцёлы ды магнацкія палацы (Ігар Трусаў), дабрачыннай дзейнасцю братоў-баніфратраў (Івона Пят-

УСТУПНАЕ СЛОВА

шкевіч), малавядомымі старонкамі гісторыі Фарнага (паезуіцкага) касцёла (Наталля Сліж і Кацярына Дзянісава), а таксама з цікавымі аспектамі культурна-асветніцкага праекта Антонія Тызенгаўза на Гарадніцы (Ірына Кітурка).

Другая частка гэтага тома прысвечана гораду XIX—XX стст. Вольга Сабалеўская запрашае ў незвычайнае філасофска-гістарычнае падарожжа ў мінулае гарадзенскіх яўрэяў. Наталля Маліноўская-Франке паказвае на шырокім еўрапейскім фоне, што Гародня не была белай плямай у мастацкім жыцці Еўропы. Артыкул Таццяны Кавецкай, якая абапіраецца на багатае перапляценне архіўных і іканаграфічных крыніц ды асабістых успамінаў, з мясцовым моўным каларытам апавядае пра напуўзабытыя старонкі гісторыі цэнтральнай вуліцы горада — Віленскай, Дамініканскай, Савецкай. З аналізам архітэктурнай спадчыны вуліцы, а таксама яе водарамі ды гукамі. Урэшце Андрэй Ціхаміраў апавядае пра абсалютна невядомую старонку гісторыі горада, гарадзенскі эпізод жыцця прадстаўніка «заходнерусізму» Івана Саланевіча.

У нумары знайшлі сваё месца і адлюстраванне гісторыі горада міжваеннага перыяду, калі Гародня ўваходзіла ў склад Польшчы (Андрэй Вашкевіч і Андрэй Чарнякевіч), і надзвычай цікавыя пытанні дынамікі сацыяльнай структуры горада ў паваяенны час (Фелікс Акерман і Ян Шумскі). Алег Дзярновіч прадстаўляе праблематыку гарадзенскага пасляваеннага нонканфармізму. Ганна Паўлоўская засяроджвае ўвагу на ментальнай тапаграфіі ды формах тоеснасці горада. Артыкул Алеся Краўцэвіча з'яўляецца падсумаваннем археалагічных даследаванняў старадаўняга горада над Нёманам. Урэшце ў томе знайшлося месца разважанням пра гістарычна-культурную спадчыну Гародні, стан захаванасці яе мінуўшчыны.

Юры Гардзеў